

Naleving van sanctieregelgeving

Onderzoek naar beheersmaatregelen voor
naleving EU-sancties tegen Rusland

01-09-2022

Inleiding

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is naar aanleiding van het uitbreken van de oorlog in Oekraïne en de door de Europese Unie (EU) opgelegde sancties, een thematisch onderzoek gestart naar de naleving van de Sanctiewet 1977 en de Regeling toezicht Sanctiewet 1977 (tezamen: sanctieregelgeving) door beleggingsondernemingen en (beheerders van) beleggingsinstellingen (tezamen: instellingen).

De AFM heeft risicogestuurd 10 instellingen onderzocht en data uit haar jaarlijkse uitvraag geanalyseerd. Uit dit onderzoek komt het beeld naar voren dat de instellingen in het algemeen op goede wijze de sanctieregelgeving naleven, en daarmee voldoende beheersmaatregelen treffen om EU-sancties tegen Rusland te kunnen uitvoeren.

Rol van de AFM

De AFM houdt toezicht op de regels zoals beschreven in de sanctieregelgeving die gesteld zijn voor de bedrijfsvoering met betrekking tot de administratieve organisatie en de interne controle van beleggingsondernemingen en (beheerders van) beleggingsinstellingen. Dit houdt in dat de AFM niet rechtstreeks de materiële geboden en verboden uit bijvoorbeeld de EU-sancties tegen Rusland controleert. De instellingen moeten bijvoorbeeld beheersmaatregelen treffen om de materiële geboden en verboden uit EU-sancties na te kunnen leven. Ook moeten zij er melding van maken bij de AFM als zij constateren dat de identiteit van een relatie overeenkomt met een (rechts)persoon of entiteit, als bedoeld in de sanctieregelgeving. Van dit soort meldingen heeft de AFM er sinds februari jl. 21 ontvangen.

Resultaten onderzoek

Uit het onderzoek van de AFM blijkt dat de sanctieregelgeving in het algemeen op goede wijze wordt nageleefd. Belangrijk is ook dat de AFM hierbij signaleert dat het bewustzijn hoog is en er een sterke wil is bij instellingen om de sanctieregelgeving na te leven. Sommige instellingen ervaren de administratieve lasten en kosten voor naleving van de sanctieregelgeving wel als behoorlijk, zeker wanneer dit door hen wordt afgezet tegen de relatief kleine kans dat zij daadwerkelijk met EU-sancties in aanraking komen. Ook al lijkt de kans klein dat de instellingen worden geraakt door sancties, in de praktijk is gebleken dat dit wel kan gebeuren. De belangrijkste bevindingen van het thematisch onderzoek beschrijft de AFM hierna. Dit heeft betrekking op: uitbesteding en de controle daarop, het omzeilen van sancties, opleidingen en het belang van het naleven van de sanctieregelgeving door instellingen.

Uitbesteding en de controle daarop

Het controleren van relaties of zij op de sanctielijsten voorkomen, is een kernverplichting uit de sanctieregelgeving. Uit het onderzoek van de AFM blijkt dat instellingen in toenemende mate externe diensten afnemen die hen ondersteunen bij deze controle; inmiddels maakt een ruime meerderheid van alle instellingen hier gebruik van. Dit gaat dan bijvoorbeeld over het uitbesteden van het screenen aan een derde partij of het gebruikmaken van commerciële software voor het screenen door een instelling zelf. Verder constateert de AFM dat het uitbesteden van de screening van relaties aan een derde partij kan leiden tot een verbeterde naleving van de sanctieregelgeving, bijvoorbeeld omdat deze derde partij de screening efficiënter of vollediger kan uitvoeren. Dat is een positieve ontwikkeling.

Uit het onderzoek blijkt wel dat er nog verbetering mogelijk is ten aanzien van de controle van deze uitbesteding aan een derde partij door de instellingen. De instelling blijft namelijk te allen tijde zelf verantwoordelijk voor de naleving van de sanctieregelgeving. Het is bijvoorbeeld van belang dat instellingen systematisch controles uitvoeren op de uitbesteding om te bepalen of de uitbesteding in de praktijk werkt zoals vooraf beoogt en voldoet aan de wettelijke eisen.

Naar aanleiding van het onderzoek wil de AFM de volgende punten onder de aandacht brengen ten aanzien van het uitbesteden van de screening en de controle daarop:

- Het relatiebegrip uit de sanctieregelgeving heeft een ruime betekenis, en is beschreven als ‘een ieder die betrokken is bij een financiële dienst of financiële transactie’. Het is van belang dat instellingen zich hiervan bewust zijn en inzicht hebben in wie hun relaties zijn in de zin van de sanctieregelgeving.
- Uit het onderzoek van de AFM en de jaarlijkse uitvraag blijkt dat veruit de meeste instellingen de nationale sanctielijst terrorisme, EU-sanctielijst en de sanctielijst van de Verenigde Naties controleren. Omdat een klein deel van de instellingen hier niet volledig in is, blijft verbetering mogelijk. Daarnaast is het goed om op te merken dat niet alle sancties sanctielijsten betreffen, maar bijvoorbeeld ook financiële dienstverlening die niet meer mag worden verleend. Een handig hulpmiddel is de website www.sanctionsmap.eu, die een volledig overzicht geeft van EU-sancties.
- Instellingen moeten hun relaties doorlopend controleren. Uit de jaarlijkse uitvraag blijkt dat een zeer klein deel van de instellingen dit niet doet. Voor deze instellingen blijft dus verbetering mogelijk.

De AFM is een vervolgonderzoek gestart naar instellingen die in hun reactie op de jaarlijkse uitvraag hebben aangegeven niet te voldoen aan bepaalde vereisten uit de sanctieregelgeving.

Omzeilen van sancties

Sancties kunnen worden omzeild. Instellingen dienen zich hiervan bewust te zijn en maatregelen te treffen om dit te voorkomen. Uit het onderzoek blijkt dat het bewustzijn voor dit risico verbeterd kan worden. Instellingen moeten nadenken over de manier waarop sancties omzeild kunnen worden via hun dienstverlening en daar passende beheersmaatregelen tegenover zetten. Robuust onderzoek naar relaties, waaronder bijvoorbeeld het gebruikmaken van berichtgeving uit open bronnen, kan hierbij een belangrijke rol spelen.

Opleiding

De sanctieregelgeving en EU-sancties behelzen complexe materie en instellingen maken vaak gebruik van geavanceerde controlesystemen. Het opleiden van werknemers en de beleidsbepalers van een instelling die verantwoordelijk zijn voor de naleving van sanctieregelgeving is dan ook van belang. Uit het onderzoek blijkt dat veel instellingen een opleiding aanbieden op het gebied van de sanctieregelgeving en sancties.

Belang van het naleven van de sanctieregelgeving

Door de nieuwe EU-sancties naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne zijn instellingen meer in aanraking gekomen met sancties. Dit blijkt ook uit het aantal meldingen dat de AFM hierover heeft ontvangen sinds februari jl. Uit het onderzoek blijkt dat instellingen de kans om daadwerkelijk in aanraking te komen met EU-sancties over het algemeen klein achten. De administratieve lasten en kosten voor naleving van de sanctieregelgeving ervaren zij als behoorlijk. Dit zorgt ervoor dat sommige instellingen een spanningsveld ervaren tussen de geleverde inspanning om de sanctieregelgeving na te leven en het resultaat dat dit oplevert; dit speelt vooral bij (kleinere) instellingen die minder middelen tot hun beschikking hebben en/of door hun type dienstverlening of relaties een relatief lage kans hebben daadwerkelijk in aanraking te komen met sancties. Dat het ook voor deze instellingen van waarde is om het belang van het naleven van de sanctieregelgeving te blijven zien blijkt uit het onderzoek. Het is namelijk gebleken dat er bij instellingen waar de kans klein lijkt dat de sancties hen raken dit toch gebeurt. Dit heeft onder andere te maken met de breedte, het soort en de veranderlijkheid van sommige sancties. Het is van belang dat instellingen zich hiervan bewust zijn. Het kan daarom nuttig zijn om bijvoorbeeld de processen en systemen in de praktijk periodiek te testen, om erop voorbereid te zijn als een sanctie toch de instelling raakt.

Vervolg

De AFM heeft in juli jl. een individuele terugkoppeling gegeven aan de onderzochte instellingen. De AFM houdt waar nodig vinger aan de pols om zich ervan te verzekeren dat de nodige verbeteringen worden doorgevoerd bij deze instellingen. Ook geeft de AFM (wederom) opvolging aan de uitkomsten van de jaarlijkse uitvraag. Daarnaast zal de AFM doorlopend toezicht blijven houden op de naleving van de sanctieregelgeving door instellingen.

Meer weten over wat de AFM doet ter voorkoming van witwassen, -terrorismedinanciering en de sanctieregelgeving? Op de AFM-website staat meer informatie over [de Wwft](#) en [de Sanctiewet](#). Met vragen kunt u terecht bij de informatiedesk. Voor ondernemers via ondernemersloket@afm.nl en voor consumenten via info@afm.nl.

Autoriteit Financiële Markten

Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam

Telefoon

020 797 2000

www.afm.nl

Dataclassificatie

AFM - Publiek

Follow us: →

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten.

Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.

De tekst van deze publicatie is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door veranderende wet- en regelgeving op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet actueel is op het moment dat u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door of in verband met acties ondernomen naar aanleiding van deze tekst.

© Copyright AFM 2021